

Nr 138.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin; given Stockholms slott den 12 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen t. f. departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Bror C. Hasselrot.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1924.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden EKEBERG, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, WOHLIN.

T. f. departementschefen statsrådet Hasselrot anför:

Vid anmälan den 2 januari 1924 av anslagsbehoven under riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1924—1925 meddelade chefen för ecklesiastikdepartementet under punkten 31, att fråga uppstått om uppförande å ordinarie stat av det sedan en följd av år anvisade extra anslaget till avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin. Departementschefen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, å åttonde huvudtiteln under avdelningen C. Kyrkliga ändamål samt rubriken: Kleresi-staten beräkna ett ordinarie anslag å 6,000 kronor med titel: pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin. Denna hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Avlöning åt pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin.

Då jag nu går att anmäla detta ärende, i vilket föreligger en den 3 juli 1923 dagtecknad framställning från svenska Victoriaförsamlingens i Berlin kyrkoråd om uppförande på ordinarie stat av avlöningen till församlingens pastor, får jag till en början lämna följande redogörelse för tillkomsten av svenska församlingen i Berlin samt pastorns hittillsvarande anställning och avlöning:

Sedan ett antal i Berlin bosatta svenskar 1901 hos ärkebiskopen gjort framställning om utsändande av en svensk prästman till Berlin samt vissa medel ställts till förfogande för dennes avlöande, utsände svenska kyrkans missionsstyrelse på hösten 1902 en prästman till Berlin för att vara präst för svenska kolonien därstädes. Efter det tyska myndigheters medgivande inhämtats, bildades den 7 juni 1903 en svensk församling i Berlin, som antog namnet Victoriaförsamlingen. Ett av församlingen å kyrkostämman antaget förslag till kyrkoordning erhöll med visst undantag, vartill jag senare återkommer, Kungl. Maj:ts stadfästelse den 10 februari 1905.

Avlöningen till pastorn bestreds från början uteslutande genom på enskild väg sammanskjutna medel, däribland även ett belopp å 1,200 kronor från svenska kyrkans missionsstyrelsens sjömanskassa. Sistnämnda bidrag, som från och med 1904 höjdes till 1,500 kronor, utgick under villkor, att pastorn tre månader av året under sommaren tjänstgjorde som sjömanspräst i Stettin. Då det emellertid visade sig önskvärt, att pastorn helt ägnade sin arbetskraft åt församlingen i Berlin och det befanns mindre lämpligt, att han för sin utkomst var beroende av frivilliga bidrag, gjorde församlingen den 6 mars 1906 framställning hos Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till riksdagen om beviljande av ett årligt anslag av 6,000 kronor till avlöande av pastor vid svenska församlingen i Berlin.

Framställningen upptogs i statsverkspropositionen till 1907 års riksdag och riksdagen anvisade på extra stat för 1908 det äskade beloppet. I och med att pastorns avlöning sålunda kom att bestridas av statsmedel, upphörde också hans tjänstgöring såsom sjömanspräst i Stettin. Jämväl för åren 1909—1918 beviljade riksdagen extra anslag för ändamålet med oförändrat belopp, 6,000 kronor.

Vid föredragning i statsrådet den 14 januari 1918 av anslagsbehoven under riksstatens åttonde huvudtitel, anmälde dåvarande departementschefen, att Victoriaförsamlingens kyrkoråd i en med skrivelse från utrikesdepartementet den 25 juli 1917 överlämnad ansökning anhållit, att anslaget i fråga med oförändrat belopp måtte överföras på ordinarie stat. Departementschefen förklarade sig emellertid anse tillräckliga skäl icke föreligga att för det dåvarande biträda denna framställning och föreslog att anslag för ändamålet måtte med oförändrat belopp, 6,000 kronor, uppföras på extra stat för 1919. I enlighet härmed avfattades statsverkspropositionen till 1918 års lagtima riksdag, som biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Även sedermera har extra anslag för ändamålet beviljats, för åren 1920—1922 med 6,000 kronor för år, för första halvåret 1923 med 3,000 kronor och för innevarande budgetår med 6,000 kronor.

Pastorn åtnjuter å sålunda utgående avlöning dyrtidstillägg av statsmedel samt erhåller fri bostad i ett församlingen tillhörigt hus.

Pastorstjänsten i Berlin har hittills uppehållits allenast på förordnande. Kungl. Maj:t har nämligen i samband med stadfästande av kyrkoordning för församlingen, vilket såsom förut nämnts ägde rum den 10 februari 1905,

förklarar, att de i kyrkoordningens 34 och 35 §§ intagna föreskrifterna om pastorns tillsättande och förordnande icke finge tillämpas, förr än, sedan erforderlig avlöning blivit åt pastor anslagen, Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 november 1912 föreskrivit, att ärkebiskopen finge förordna prästman till pastorstjänstens uppehållande, tills platsen blivit i laga ordning besatt med ordinarie innehavare och denne tillträtt platsen. Dylikt förordnande har av ärkebiskopen meddelats för befattningens nuvarande innehavare.

De stadganden i förenämnda kyrkoordning, som gälla formerna för tjänstens tillsättning och vilka äro avsedda att träda i tillämpning sedan pastorns avlöningsförhållanden blivit slutgiltigt ordnade, innehålla i huvudsak följande: Efter det tjänsten ledigförklarats och ansökningar till densamma ingivits, äger församlingen, att, efter därom å kyrkostämma fattat beslut, kalla en eller flera av de sökande till avläggande av predikoprov i Berlin. Sedan där- efter ärkebiskopen och församlingen blivit hörda över inkomna ansökningar, utnämner Kungl. Maj:t en bland de sökande till pastor. Ärkebiskopen äger att vid inträffande ledighet förordna prästman att uppehålla pastorstjänsten.

Innan jag övergår till en redogörelse för de i ärendet föreliggande framställningarnas innehåll, torde jag vidare få nämna, att församlingen i syfte att förverkliga det länge närda önskemålet att förvärva ett eget församlingshus under 1921 inköpt en fastighet i Berlin. Efter verkställd ombyggnad har en del av fastigheten inretts till kyrka och har fastigheten i övrigt tagits i anspråk för församlingslokaler, skolrum, läsrum m. m. ävensom för bostad åt pastorn. Något bidrag av statsmedel har församlingen icke åtnjutit för berörda ändamål.

I förut berörda framställning den 3 juli 1923 hemställer nu svenska Victoriaförsamlingens i Berlin kyrkoråd, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder, för att avlöningen till församlingens pastor måtte från och med budgetåret 1924—1925 uppföras å ordinarie stat.

Kyrkorådet framhåller i skrivelsen huvudsakligen följande.

Med hänsyn till dels det stora antalet i Berlin med omnejd fast bosatta svenskar — enligt verkställd beräkning vid tiden för skrivelsens avlåtande omkring 2,000 — dels ock till det förhållande, att svenska församlingen i Berlin, som omfattade omkring 650 inskrivna församlingsmedlemmar, numera erhållit ett eget församlingshus, måste anställande av en svensk pastor vid församlingen anses motsvara ett varaktigt behov. För församlingen vore det av oeftergivlig vikt att såsom pastor kunna påräkna en äldre, erfaren prästman, men detta låte sig knappast göra, om befattningen kvarstode på extra stat. Den nuvarande pastorn, som hade uppnått 20 tjänstår såsom präst, hade förklarar sig svårigen längre kunna stanna på en tillfällig post utan snart bliva tvungen att söka ordinarie tjänst. För församlingen skulle det vara en svår förlust, om den nuvarande pastorn lämnade församlingen, och det vore jämväl svårt att i dylikt fall för den tillfälliga posten kunna påräkna en erfaren prästman.

Kungl. Maj:ts minister i Berlin har vid överlämnandet av framställningen förklarar sig på det livligaste tillstyrka bifall till densamma och särskilt fram-

hållit, att det erfordrades en äldre, med rik erfarenhet utrustad prästman för att göra de stora kostnader, som nedlagts på församlingshuset, verkligt fruktbarande och för att leda det rikt utvecklade församlinglivet. Om befattningen som pastor ej bleve ordinarie, syntes det högst tvivelaktigt, att det skulle lyckas att till densamma förvärva en prästman med erforderliga kvalifikationer. Ej blott för församlingen utan även för svenskheten överhuvud vore det sålunda av synnerlig vikt, att avlöningen till pastorn överfördes till ordinarie stat.

Domkapitlet i Uppsala har den 25 juli 1923 inkommit med infortrat yttrande och därvid anfört bland annat följande.

Pastorn i svenska församlingen i Berlin hade under många år i såväl religiöst som socialt hänseende utfört ett förtjänstfullt och välsignelsebringande arbete icke blott bland våra i Berlin med omnejd bosatta landsmän utan ock bland det stora antal svenskar, som tillfälligtvis vistades därstädes. Det vore en livssak för ifrågavarande betydande och framåtgående församling att såsom pastor kunna påräkna en erfaren och sitt arbete hängiven prästman. Trots rådande ekonomiska svårigheter hade kyrkofrågan under stora uppostringar från församlingsmedlemmarnas sida lösts utan kostnad för statsverket, vilket förhållande utgjorde ett talande vittnesbörd om det stora intresse, med vilket de kyrkliga angelägenheterna omfattades. Församlingen vore sålunda väl förtjänt att i likhet med svenska församlingar i jämförliga huvudstäder i utlandet erhålla en fastare organisation. På grund av vad sålunda anförts ville domkapitlet på det varmaste tillstyrka bifall till framställningen.

Statskontoret, som i ärendet avgivit utlåtande den 28 augusti 1923 har på grund av de upplysningar, som i ärendet lämnats om församlingens utveckling och omfattningen av den inom densamma bedrivna kyrkliga verksamheten, samt under erinran, att motsvarande anslag till svenska församlingen i Köpenhamn från och med 1918 vore uppfört å ordinarie stat, ansett sig böra tillstyrka bifall till framställningen.

Beträffande de övriga svenska utlandsförsamlingarna torde jag få lämna följande upplysningar.

Den svenske pastorn i *London* uppbär en årlig lön av 460 pund sterling, varjämte han under de senare åren erhållit dyrtidstillägg, dock efter lägre grunder än de som gällt statens befattningshavare i övrigt. Avlöningen bestrides med medel, som tillföras församlingen genom en församlingen tillkommande avgift av alla svenska handelsfartyg, som anlöpa engelsk hamn.

I *Paris* uppbär svenske pastorn dels 1,169 kronor av det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, dels 4,320 kronor av församlingsmedel. Därjämte åtnjuter han fri bostad samt uppbär i egenskap av svensk sjömanspräst i Calais—Dunkerque 2,500 kronor årligen från statsanslaget till sjömanspräster. Dyrtidstillägg utgår å de delar av avlöningen, som bestridas av statsmedel.

Till avlöning av en svensk prästman i *Köpenhamn* utgick från anslaget till beredande av religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar

ett belopp av 4,000 kronor under vart och ett av åren 1901—1916 och 5,000 kronor under 1917. Sedan 1909 års riksdag anvisat anslag till uppförande av en kyrkobyggnad med samlingslokaler m. m. för församlingen i Köpenhamn samt en för församlingsverksamheten intresserad person testamenterat ett belopp av 300,000 kronor till församlingen, under villkor bland annat att pastorslönen uppfördes på ordinarie stat, gjorde Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag (se VIII H. T. p. 35) framställning om anvisande av ett ordinarie anslag av 6,000 kronor till avlöning av församlingens pastor, vilket förslag vann riksdagens bifall. I samband med att avlöningen sålunda uppfördes på ordinarie stat, lämnade Kungl. Maj:t medgivande om ikraftträdande av i församlingens kyrkoordning intagna bestämmelser rörande tillsättande av pastor av enahanda innehåll som de ovan refererade i kyrkoordningen för Berlinförsamlingen. Å avlöningen utgår dyrtidstillägg av statsmedel, varjämte pastorn av församlingen åtnjuter bostadsförmån.

I *Kristiania*, varest någon svensk församling icke ännu blivit bildad, är en kyrkobyggnad under uppförande. Svenske pastorn i Kristiania tjänstgör såsom sjömanspräst och åtnjuter avlöning från anslaget till sjömanspräster med 5,000 kronor årligen, å vilket belopp utgår dyrtidstillägg.

Riksdagen har beviljat anslag till kyrko- och församlingsbyggnader i London (1908) med 100,000 kronor, i Paris (1910) med 125,000 kronor, i Köpenhamn (1909) med 80,000 kronor och i Kristiania (1917) med 125,000 kronor, varjämte församlingen i London för sin byggnad erhållit ett räntefritt lån av statsmedel å 60,000 kronor. Framställningar (1913 och 1921) om bidrag till församlingshus i Berlin hava däremot icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den föreliggande framställningen från svenska Victoriaförsamlingen i Berlin om uppförande i riksstaten såsom ordinarie anslag av det hittills i form av extra anslag beviljade beloppet å 6,000 kronor till avlöning av församlingens pastor synes mig vara värd beaktande. Såsom från församlingens sida framhållits, torde det nämligen erbjuda stora svårigheter att — så länge avlöningsbeloppet finnes uppfört allenast på extra stat och till följd därav befattningen icke kan med ordinarie innehavare besättas — på ett mera varaktigt sätt vid ifrågavarande syssla binda en prästman med den erfarenhet och de övriga kvalifikationer, som erfordras för de med tjänsten förenade betydelsefulla arbetsuppgifterna.

T. f. departementschefen.

Sedan frågan om avlöningsanslagets uppförande å ordinarie stat förra gången, 1918, var föremål för Kungl. Maj:ts prövning, hava församlingens medlemmar genom egna betydande uppoffringar utan bidrag av svenska staten skaffat församlingen egen kyrkobyggnad. Härigenom synes församlingens fortbestånd vara på sådant sätt tryggt, att förenämnda, i kyrkoordningens 34 och 35 §§ meddelade bestämmelser om tillsättande av pastor nu böra få träda i tillämpning. Medgivande härtill torde på samma sätt, som skett ifråga om församlingen i Köpenhamn, kunna av Kungl. Maj:t lämnas, därest riksdagen uppför anslaget å ordinarie stat.

Under återopandande av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å åttonde huvudtiteln under avdelningen C. Kyrkliga ändamål samt rubriken: Kleresistaten uppföra ett *ordinarie* anslag å 6,000 kronor med titel: pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

C. d'Albedyhl.